

הל' בישול בשבת - [ד] בישול אחר אפיה והגסה רב דניאל שטיין

א. בית יוסף (סי' ש"ח סע' ה') - זה לשון סמ"ג (לאוין סה יד): פסק ה"ר אליעזר ממיץ (יראים סי' רעד קלד): אף על פי שאין בישול אחר בישול כדתנן בפרק חבית כל שבא בחמין וכו' פירוש בחמין בכלי ראשון שנתבשל כל צרכו מכל מקום יש בישול אחר אפוי וצלי דקיימא לן כרבי יוסי דאמר (פסחים מא.) יוצאין בפסח במצות ריקק שרוי אבל לא במבושל אחר אפיה וכו' שהבישול שאחר כן מבטל האפיה הילכך יזהר אדם שלא יתן פת אפוי אפילו בכלי שני בשבת במקום שהיד סולדת בו גם מצלי יזהר אדם ובשר או דג מבושל לא יתן אצל האש בחום גדול שהיד סולדת בו ואם עשה חילל את השבת וחוששני לו מסקילה וחטאת.

ב. גמ' פסחים (מא.) - בשלו ואחר כך צלאו, או שצלאו ואחר כך בשלו חייב, בשלמא בשלו ואחר כך צלאו חייב דהא בשליה, אלא צלאו ואחר כך בשלו הא צלי אש הוא, אמאי, אמר רב כהנא הא מני רבי יוסי היא, דתניא יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח, דברי רבי מאיר, רבי יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי, אבל לא במבושל וכו', עולא אמר אפילו תימא רבי מאיר, שאני הכא דאמר קרא ובשל מבושל מכל מקום.

ג. גמ' ברכות (לח:) - דרש רב נחמן משום רבינו, ומנו שמואל שלקות מברכין עליהם בורא פרי האדמה, וחברינו היורדים מארץ ישראל, ומנו עולא, משמיה דרבי יוחנן אמר שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו, ואני אומר במחלוקת שנויה, דתניא יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח, דברי רבי מאיר, ורבי יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי, אבל לא במבושל, אף על פי שלא נימוח, ולא היא, דכולי עלמא שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה, ועד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא, אבל הכא אפילו רבי יוסי מודה.

ד. רבינו יונה לברכות (כו. בדפי הרי"ף) - ותימה הוא זה הלשון שלא מצינו דבעינן טעם מצה אלא לחם עוני ומפרשים רבני צרפת ז"ל דבעינן טעם מצה עניה וליכא וזו כיון שהיא מבושלת הויא לה מצה עשירה.

ה. רמב"ם (פ"ו חמץ ומצה ה"ה) - אבל אין לשין אותה בין או שמן או דבש או חלב משום לחם עוני כמו שבארנו, ואם לש ואכל לא יצא ידי חובתו וכו', וכן פת סלת נקיה ביותר הרי זו מותרת ויוצא בה יד"ח בפסח ואין אומרין בה אין זה לחם עוני.

ו. רמב"ם (פ"ה חמץ ומצה ה"ב) - וביום הראשון אסור ללוש ולקטף אלא במים בלבד לא משום חמץ אלא כדי שיהיה לחם עוני וביום הראשון בלבד הוא שצריך להיות זכרון לחם עוני.

ז. בית יוסף (שם) - מיהו ראבי"ה (סי' קצ"ז) כתב דלאו מילתא היא דבפרק כיצד מברכין (ברכות לח:) מייתי לה ומסיק דעד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא לגבי מצה דבעינן טעם מצה וליכא. והתוספות כתבו בפרק כל שעה (פסחים מא.) אבל לא במבושל. פירש רש"י דבישול מבטל ליה מתורת לחם וכו', הרי דאפילו במצה לית להו שבישול יבטל את האפיה. וההיא דאותביה ראבי"ה ממסקנא דפרק כיצד מברכין היא קושיא חזקה וכו'.

ח. שו"ע (סי' ש"ח סע' ה') - יש מי שאומר דדבר שנאפה או נצלה, אם בשלו אח"כ במשקה יש בו משום בישול, ואסור ליתן פת אפילו בכלי שני שהיד סולדת בו, ויש מתירין. הגה: בכלי שני, ויש מקילין אפילו בכלי ראשון, ונהגו ליזהר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו.

ט. ט"ז (סי' ש"ח ס"ק ו') - כאן לענין שבת לא מהני האי דחיה דכי נמי תימא משום דטעם מצה בעינן ה"נ אזלינן בתר טעם התבשיל וכיון דנשתנה הטעם ע"י בישול אמרינן דנתכוין לזה בשבת ולא עדיף מן מצטמק ויפה לו דיש משום בישול אפי' אחר בישול כ"ש אחר אפיה זה כתבנו לדעת התוס' דס"ל דגם לענין הפסח שייכה הדחייה דבעינן טעם מצה וא"כ צ"ל דבצלי אין שייך לומר טעם צלי בעינן וע"כ צ"ל דיש לימוד אצל מצה דשם דוקא בעינן טעם מצה דהיינו מדכתיב לחם עוני, אבל נ"ל דהרא"מ ס"ל דלא שייכא דחי' זו גבי פסח כלל דגם גבי פסח נימא טעם צלי בעי' ומש"ה חייב במבושל אחר הצלייה אבל לענין ברכה שפיר הוה הדחיה בפרק כ"מ דודאי טעם ירק שהיה בו קודם הבישול ישנו ג"כ אח"כ אלא שנשתנה למעליותא ולמה יגרע הברכה ממה שהיה תחלה דהיינו בפ"ה, ומ"ה לא דחה בגמרא בפ"ה כ"ש לשום מ"ד דחיה זו דבעינן טעם מצה, וא"כ כאן לענין בישול בשבת פשיטא דליתא לדחיה זו כמ"ש דמלאכת מחשבת אסרה תורה.

י. תוס' פסחים (שם) ד"ה עולא - הכא מדמי פסח לבישול מצה והיינו דלא כמסקנא דכיצד מברכין (ברכות דף לח:) דקאמר התם עולא משמיה דר' יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל לרבי יוסי דאית ליה הכא גבי מצה דבישול מבטל האפיה ה"נ בישול מבטל מהם שם ירק ודחי' ע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא דבעינן טעם מצה ועולא לטעמיה דלא בעי לדחויא הכא טעמא דרבי יוסי דבעינן טעם מצה והתם נמי קאמר דלרבי יוסי מברך שהכל.

יא. שלטי הגיבורים שבת (סא-סא: בדפי הרי"ף) - והר"ר אליעזר ממיץ כתב דיש בישול אחר אפיה וצליה והלכך יש ליזהר שלא יתן אדם פת אפוי במשקין שהיד סולדת בהן ואפילו בכלי שני דלא בקיאנן איזה דבר מבשל בכלי שני ואיזה דבר אינו מבשל וכן מידי דצלי לא יתן אח"כ במשקין חמין

וכן מבושל לא יתן אצל האש במקום שהיד סולדת בו דיש צליה אחר בישול ג"כ והכי פסק סמ"ג לאוין סי' ס"ה, והטור א"ח סי' שי"ח ס"ל דיש בישול אחר אפיה וצליה ודוקא בכלי ראשון ולא בכלי שני וכו'. ודעתי נראה וכו'. דס"ל דליכא צליה אחר בישול מדלא הזכיר דין זה כלל וכן נראה דס"ל דליכא אפיה אחר צליה ולא צליה אחר אפיה דכיון דליכא אפיה אחר אפיה ה"ה דליכא אפיה בתר צליה, ולפי"ז יהיה מותר לתת פת אפוי אצל האש במקום שהיד סולדת דליכא צלי אחר אפיה.

יב. גמ' חולין (צו): - ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה וכו'. אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

יג. משנ"ב (סי' שי"ח ס"ק מ"א) - וה"ה דלשיטה זו יש צלי אחר בישול ולכן אסור ליתן דבר שנתבשל אצל האש בלי רוטב [מ"א] ולא דוקא אצל האש דה"ה בכל מקום שיוכל להצלות מחום התנור ולכן צריך ליזהר שלא להחזיר בשר מבושל בלי רוטב לתוך התנור במקום החום שהיד סולדת בו ואפילו אם יעמידנו ע"ג קדרה המפסקת.

יד. שו"ע (סי' שי"ח סע' ט"ו) - דבר שנתבשל כ"צ והוא יבש שאין בו מרק, מותר להניחו כנגד המדורה אפי' במקום שהיד סולדת בו וכו'. [כה"ל (שם) ד"ה והוא יבש - צ"ע הא לעיל בס"ה מביא דעת הרא"ם וע"ש במ"א דלדעתו ה"ה דיש צלי אחר בישול ואיך מתיר הכא בסתם].

טו. חזון איש (סי' ל"ז אות י"ד) - וע"כ צ"ל דכל שלא יבוא לטעם צלי ממש אלא שיתביש קצת אין בזה בישול אחר בישול ואפשר דצלי קדר כדין בישול לענין זה ודוקא צלי על גזלים או על שפוד יש בצלי זו אחר בישול.

טז. גמ' שבת (יח): - לא ימלא נחתום חבית של מים ויניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה וכו' גזירה שמא יחתה בגזלים, אי הכי, מוגמר וגפרית נמי לגזור, התם לא מחתי להו, דאי מחתי סליק בהו קוטרא, וקשי להו, אונין של פשתן נמי ליגזור, התם כיון דקשי להו זיקא לא מגלו ליה, צמר ליורה לגזור, אמר שמואל ביורה עקורה, וניחוש שמא מגיס בה, בעקורה וטוחה.

יז. שו"ע (סי' שי"ח סע' י"ח) - הקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור, אם לא נתבשל כ"צ אין מוציאין בכף מהם שנמצא מגיס, ואיכא משום מבשל ואם נתבשל כל צרכו מותר וכו'. הגה: ולכתחלה יש ליזהר אף בקדירה בכל ענין.

יח. משנ"ב (שם) - שהעבירן - נקט שהעבירן לרבותא דאפי' בזה אסור כשלא נתבשל כל צרכו ובנתבשל כל צרכו אפי' עומד ע"ג האור מותר להוציא בכף כן משמע בב"י אבל בא"ר מסיק דיש לאסור בזה. [שער הצינון - כן הוכיח מכל בו, ולהכל בו אם היה הגסה ממש יש בו חיוב חטאת, כיון שהוא על האש, וכמו שכתב המגן אברהם בשמו. ומה שרצה האליה רבה לדחות דאפשר דמיירי הכל בו בלא נתבשל כל צרכו לא נהירא]. אף בקדירה וכו' - אלא יהפוך הקדירה לקערה ולא יוציא בכף ועיין באחרונים דלא נהיגין להחמיר בזה דבאמת העיקר כמו שכתבנו מתחלה דמבושל כל צרכו אפי' להגיס מותר וכו' והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל בנתבשלה כל צרכה ואינה על האש וכו'. וב"י כתב בשם הכלבו דכשהיא על האש חייב בהגסה אפילו במבושל כל צרכו. [שער הצינון - ולא אדע הטעם, דמאי עדיפא הגסה מבישול ממש, וכל הפוסקים מודים דמבשל כל צרכו אין בו משום בישול].

יט. ס' שביתת השבת (מבשל אות פ"א) - ז"ל הכלבו פשט המנהג בנשים שנותנות בחמין מים שנתבשלו וליכא משום בישול, וצריכות להזהר שלא לתת אותם המים בעוד שהקדירה על האש לפי שהן מתערבות ומגיסות הקדירה כדי לערב יפה יפה וקיי"ל דמגיס חייב משום מבשל אפילו בקדירה מבושלת כ"ז שהיא על האש אבל ביורה עקורה אין בה משום מגיס עכ"ל והביאו בב"י ס"ס רנג בקצרה ותמהו בזה הרבה וכו' בקדירה מבושלת לא מצינו לשום מפרש שיש בו משום חיוב מגיס כלל ואי משם שהקדירה על האש מה בכך וכו'. ואפשר לומר בדוחק לד' הכלבו וכו' שאע"פ שכבר נתבשלו דרך להגיס להגיס בהן בעודן על האש כדי שלא יתרכחו ויתדבקו בדופני הקדירה, ועו"ל בטעמא דמגיס חמיר טפי משום דיש מיני גריסין וקמחים שע"י התדבקותם יחד אין מתבשלין יפה ששאיין מגיה להם רתיחות המים וכו' וע"כ אפילו כשעומד על האש ונראה שנתבשל כל צרכו מכל מקום יתכן שיש חלקים שלא נתבשלו וע"י ההגסה המיעוץ שולטת רתיחת המים בכלה ויוכל לבוא לידי חיוב.

כ. רמב"ם (פ"ט שבת ה"ד, והי"א) - אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים ואחד נתן את הקדירה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הבשר ואחד נתן את התבלין ובא אחר והגיס כולם חייבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצרכי הבישול הרי זה מבשל וכו'. המכבס בגדים הרי הוא תולדת מלבן וחייב, והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה ו מכבס וחייב, שהסחיטה מצרכי כיבוס היא כמו שהגסה מצרכי הבשול.